

Factsheet: Wet werk en zekerheid en tijdelijke contracten in het primair onderwijs

Toelichting tbv Rondetafelgesprek Tweede Kamer

28 september 2016

De cao-afspraken ten aanzien van vervangingsbeleid

Op 27 april 2016 hebben sociale partners in het primair onderwijs een akkoord bereikt voor de cao PO 2016-2017. De Wet werk en zekerheid is met dit cao-akkoord zo goed mogelijk in de CAO PO verankerd.

De afspraken die zijn gemaakt over tijdelijke contracten en invallers, zijn:

-
-
- Elk schoolbestuur stelt vervangingsbeleid op met instemming van de PGMR. Daarbij moet ook voor invallers zo veel mogelijk vastigheid worden geboden.
 - De ketenregeling is verruimd, in plaats van 3 tijdelijke contracten in 24 maanden mogen 6 tijdelijke contracten in 36 maanden worden afgesloten. Deze verruiming geldt uitsluitend voor invallers en dus niet voor medewerkers die andere tijdelijke werkzaamheden verrichten, daarbij geldt dit alleen voor leraren (en anderen met lesgebonden taken).
 - Min/max-contracten zijn opgenomen in de cao. Deze kunnen uitsluitend worden aangegaan voor vervanging en alleen tijdelijk. Vaste min/max-contracten zijn niet mogelijk. Ook is binnen deze contracten een combinatie van regulier en vervangingswerk niet mogelijk. Omdat op grond van de cao een contract altijd minimaal 8 uur bevat, betekent dit dat als geen vervanging nodig is, deze mensen toch 8 uur betaald krijgen.
 - Het bindingscontract voor vervangers is opgenomen in de cao. Het gaat om een arbeidsovereenkomst van een uur per week, die tijdelijk wordt uitgebreid indien onvoorziën vervangingswerk moet worden verricht.
 - Het Vervangingsfonds heeft de wijzigingen in de cao verwerkt in het reglement. Het VF vergoedt geen combinaties van regulier werk en vervangingswerk.
 - Het Participatiefonds heeft het reglement aangepast aan de nieuwe cao-regels. De uitwerking in de praktijk is nog niet duidelijk.
 - In het voorjaar van 2017 vindt een gedegen evaluatie plaats waarin de invulling van het vervangingsbeleid in de sector wordt onderzocht, inclusief de verruiming van de nieuwe ketenbepaling en de effecten van het nieuwe Wwz-beleid samenhangend in beeld worden gebracht.

Feiten over het primair onderwijs en de Wet werk en zekerheid

- In het primair onderwijs zijn 1100 schoolbesturen, waarvan 488 zogenoemde éénpitters (één school met een vrijwilligersbestuur).
- In het primair onderwijs werken 170.000 werknemers.
- Door daling van het aantal leerlingen is de werkgelegenheid in de sector sinds 2008 gedaald met 10%. In regio's met krimp is op dit moment dus weinig ruimte om nieuwe leraren een baan aan te bieden.
- Een basisschool heeft gemiddeld 223 leerlingen.
- Per jaar moet elk schoolbestuur gemiddeld 334 keer de afwezigheid van een vaste leerkracht opvangen. Dat werk is niet te plannen en kent ook pieken en dalen.
- Uit onderzoek van Ecorys is gebleken dat 93% van de medewerkers in het primair onderwijs een vast contract heeft, of een tijdelijk contract met uitzicht op vast. Dit percentage is aanzienlijk hoger dan in het bedrijfsleven (dat ligt rond de 75%).
- Door invoering van de Wwz werken schoolbesturen (alleen of gezamenlijk) met vervangingspools waarin leraren een vaste aanstelling krijgen aangevuld met leraren met tijdelijke aanstellingen (al dan niet met een min-max-karakter).
- Er zijn ook tien regionale transfercentra (vervangingspools) gestart (met 140 deelnemende schoolbesturen), met subsidie van SZW.
- De Wwz is alleen van toepassing op het bijzonder onderwijs (75%) en niet op het openbaar onderwijs (25%). Initiatief wetsvoorstel D66/CDA (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren, kamerstuknummer 32 550) ligt ter behandeling in de Eerste Kamer, verwachte invoeringsdatum is 1 januari 2018.
- Een groot deel van de schoolbesturen is nog steeds verplicht aangesloten bij het Vervangingsfonds (deze verplichting wordt op termijn afgeschaft). Binnen de regels van het Vervangingsfonds kan niet worden gewerkt met vaste of langere tijdelijke contracten, waarbij een medewerker deels op vaste dagen voor een eigen klas staat en deels vervangingswerkheden doet.
- Ruim 80% van de bekostiging van het primair onderwijs gaat op aan personeelslasten. Dit percentage is zo hoog dat het niet zomaar met nog eens procenten kan worden verhoogd (voor vaste aanstellingen).
- Uit onderzoek dat de PO-Raad heeft laten uitvoeren bleek dat indien schoolbesturen in 2014 de transitievergoeding hadden moeten betalen, dit voor de hele sector € 75 miljoen had gekost.

Probleem primair onderwijs met ketenbepaling

De problemen die het primair onderwijs krijgt bij inwerkingtreding van de ketenbepaling uit de Wwz komen voort uit een aantal zaken:

1. De aard van de invalwerkzaamheden

- Vervanging in het PO is zeer tijd- en plaatsgebonden. Vervangingswerkzaamheden kunnen nooit een dagje worden uitgesteld, maar moeten altijd nu.
- De omvang aan vervangingswerkzaamheden is in het PO enorm. Op jaarbasis moet elk schoolbestuur gemiddeld genomen in 334 unieke situaties een afwezige leraar vervangen.
- Afwezigheid van leraren vindt niet mooi verspreid over het jaar plaats. De ene maand zijn er geen afwezigen op een school, de andere maand zijn tijdens een griepgolf 5 leraren tegelijk ziek. Het in dienst hebben van 2,5 FTE aan bovenformatieve leraren, wat gemiddeld genomen precies genoeg is, is op het ene moment te weinig, en op het andere moment te veel. Als deze leraren niet nodig zijn moeten ze toch worden betaald (en dat geldt is er niet) en als er 5 leraren afwezig zijn moeten er toch echt nog 2,5 FTE aan leraren bij worden gezocht. Bovenformatieve leraren, of dat nu op schoolniveau, bestuursniveau of bovenbestuurlijk niveau wordt georganiseerd, kunnen altijd maar een beperkt deel van de vervangingswerkzaamheden opvangen.

2. Schoolbesturen willen de kwaliteit van het onderwijs zo hoog mogelijk houden

- Het PO is niet verplicht een vervanger voor de klas te zetten, maar schoolbesturen in het PO vinden dit wel verreweg de meest wenselijke optie wanneer een vaste leraar afwezig is. De leerlingen een dagje naar huis sturen, zoals in het voortgezet onderwijs wel kan, is in het PO nauwelijks een optie. Elk schoolbestuur in Nederland voelt zich verantwoordelijk voor haar leerlingen. Niet alleen voor de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs dat zij krijgen, maar ook voor de opvang van de leerlingen gedurende de dag. Er worden dus zo veel mogelijk afwezige leraren vervangen door een invaller. Het liefst wordt zo veel mogelijk met dezelfde invaller gewerkt, die kent de leerlingen en de school immers al.
- De leerlingen opdelen is niet wenselijk voor de kwaliteit van het onderwijs, dit leidt tot grotere klassen en minder aandacht voor elk kind.

3. De bestaande werkdruk van medewerkers in het primair onderwijs

- Klassen opdelen is ook niet wenselijk omdat dit leidt tot verhoging van de toch al hoge werkdruk van andere leraren.
- Interne flex is een goede optie indien een duo-partner invalt voor de zieke collega. Dit moet echter op basis van een (vrijwillige) tijdelijke urenuitbreiding en ook dat is aan regels gebonden en kan niet eindeloos. Interne flex door bijvoorbeeld de ambulante begeleider of de schoolleider zijn geen serieuze mogelijkheden te noemen, deze medewerkers hebben werk dat belangrijk is voor de school en dat niet even links gelegd kan worden. Invallen zou voor hen leiden tot een verhoging van de werkdruk. Hier is op een school geen ruimte voor.

4. Beperkte budgetten en krimp

- De budgetten binnen het PO zijn beperkt. Door krimp zullen de inkomsten voor veel besturen in de komende jaren nog verder dalen. Gemiddeld genomen wordt ruim 80 % van de bekostiging uitgegeven aan personeel, hier kunnen niet nog zomaar een aantal procenten aan worden toegevoegd. Die ruimte is er binnen schoolbesturen gewoon niet. Bijvoorbeeld het aannemen van bovenformatieve leraren die af en toe niet voor de klas kunnen worden gezet omdat er niemand afwezig is, leidt tot een stijging van de

personeelskosten. Als er geen invalwerk nodig is, moeten zij namelijk toch betaald worden. Als daar geen extra inkomsten tegenover staan is er weer sprake van een stille bezuiniging. Het geld moet ergens vandaan komen en dit gaat ten koste van leermiddelen, de beperkte klassengroottes, onderwijsondersteuners, etc.

5. Systemen in het primair onderwijs

- Schoolbesturen zijn lange tijd gewend geweest aan een declaratiestelsel, bekostigingsvoorwaarden en cao bepaalden precies hoe geld moest worden uitgegeven. Inmiddels zijn we overgegaan op lumpsumbekostiging. Ook in de cao worden strenge regels, destijds opgesteld om te dienen als declaratiegronden, langzaam losgelaten. Een ontwikkeling die wij toejuichen. Dit biedt schoolbesturen ruimte om zelf te bepalen wat op hun scholen de beste besteding is van geld. Er is ruimte voor maatwerk, een goede zaak want niet elke school is immers hetzelfde.
- Het merendeel van de schoolbesturen is verplicht aangesloten bij het Vervangingsfonds. Schoolbesturen betalen een premie aan het Vervangingsfonds, als er een leraar ziek is mogen zij de kosten declareren. Bovenformatief personeel is niet declarabel, tenzij deze medewerkers met veel administratief gedoe (gedeeltelijk) in een vervangingspool worden geplaatst. En dit is dan nog in omvang beperkt tot 6%. Het Vervangingsfonds ontmoedigt daarmee het aannemen van bovenformatief personeel.